

Om Undervisningsmiddelprisen

Indledning

Undervisningsmiddelprisen blev uddelt første gang i foråret 1995. Prisen går til et nyt undervisningsmiddel af bemærkelsesværdig høj kvalitet til folkeskolen, ungdoms- eller voksenuddannelserne. Det kan både være en enkelt bog og et helt system, elektroniske eller andre undervisningsmidler. Prisen er indstiftet af Undervisningsministeriet og fagbladene Folkeskolen og Gymnasieskolen samt månedsmagasinet Undervisere bidrager desuden til prisen, som er på 60.000 kr.

Baggrunden for Undervisningsmiddelprisen var en undersøgelse og vurdering af dansk- og historiebøger. Undersøgelsen blev gennemført på Undervisningsministeriets foranledning og udgivet med den malende titel Dansk- og historiebøger (1994) (kan bestilles link <http://www.uvm.dk/gammel/katkup.htm#dahi>). Udvalget bag undersøgelsen fandt, at der inden for visse områder, såsom materialer til skriftlig og sproglig dansk, var en nær sammenhæng mellem udbredelse og kvalitet: de mest udbredte materialer var efter udvalgets opfattelse blandt de dårligste.

Dette skulle prisen gerne være med til at modvirke. Meningen med den er således ikke så meget at forgyldte nogle få forfattere, men nok så meget at markere, at undervisningsmidlers kvalitet spiller en rolle, og at få forlag og andre producenter af undervisningsmidler til at satse noget mere på kvalitet. Man kunne måske endda tænke sig, at en række flagskibe fra forlagene kunne trække en konvoj af hæderlige og brugbare efterligninger med sig.

Sådan indstiller man kandidater til prisen

Prisen kan gives til alle slags materialer til alle undervisningsformer, såvel folkeskolen, som ungdoms- og voksenundervisning. Det kan både være en enkelt bog, et helt undervisningssystem, en videoproduktion, film, dias, netbaserede materialer, multimedier eller integrerede materialer. Alle forlag og andre producenter af undervisningsmidler opfordres til at indsende forslag til prismodtagere til Undervisningsministeriet.

Forlag og andre producenter af undervisningsmidler kan indstille undervisningsmidler i to kategorier af fag: De naturvidenskabelige fag og de humanistiske fag. Et forlag m.fl. må højst indstille to materialer i hver kategori. Prisudvalget kan desuden selv komme med forslag. Kun udgivelser, der er højst to år gamle, kan komme på tale, ikke nye udgaver af ældre bøger. Der skal indsendes to eksemplarer af hvert af de materialer, der indstilles. Der uddeles kun én pris om året.

Prisudvalget udtager tre titler til en shortlist, som bliver offentliggjort med en begrundelse for udvælgelsen af hver titel. Begrundelsen omfatter en beskrivelse og vurdering både af det faglige indhold og af formidlingens pædagogiske og æstetiske kvaliteter. Prisvinderen bliver offentliggjort med en yderligere begrundelse. Prisen er på i alt 60.000 kr.

Hvert år i november måned indkaldes materialer fra forlag og andre producenter af undervisningsmidler. Alle forlag og andre producenter af undervisningsmidler opfordres hermed til at henvende sig til Undervisningsministeriet, hvis I ikke i forvejen modtager en indkaldelse fra ministeriet. Henvendelsen skal ske til:

Indsendelse af materialer til indstilling sendes til Undervisningsministeriet, Undervisningsmiddelprisen 2007, Mette Skouboe, Frederiksholms Kanal 26, 1220 København K. Har du spørgsmål om Undervisningsmiddelprisen, kontakt Ulla.Sverrild@uvm.dk

Bedømmelsens grundlag

Prisen går til et undervisningsmiddel af "bemærkelsesværdig høj kvalitet". Det er jo ikke nogen særlig præcis eller instruktiv beskrivelse. Derfor følger her nogle af de kriterier, prisudvalget hidtil har brugt ved bedømmelsen af undervisningsmidler.

Listen over ønskede kvaliteter ved undervisningsmidler kunne blive overordentlig lang, hvis de alle skulle med. Et forsøg på en udtømmende positivliste ville være gabende ligegyldigt, fordi ingen kunne være uenige, og en sådan liste ville desuden virke direkte blokerende for nyskabelse, fordi man aldrig blev færdig med at sikre sig, at alle kvalitetskrav var opfyldt. Derfor er listen over gode kvaliteter langt fra fuldstændig.

Et af de sværeste, men vigtigste mål i enhver undervisning er at få faget til at fænge hos eleverne. Det er ingen kunst at gøre dem interesserede i emner, som de allerede er optagne af: ungdomskultur, klassens klima, hurtige biler, brunøjede heste osv. Kunsten er, at få eleverne til at tænke på faget. For med alle udenomsværkerne, de lokkende temaer og funktionsgørelsen af faget risikerer man i høj grad at tabe de svageste elever. Når de andre i klassen har læst baggrundslitteratur og skrevet rapport, sidder de svage elever stadig tilbage og ser frøerne springe, hører motorcyklerne drøne, og finder klassens klima være truet af drivhuseffekt. De når ikke til at beskæftige sig med faget, f.eks. dansk eller matematik; dels fordi de ikke er så gode til det; dels fordi de fængende temaer fylder hele deres opmærksomhed.

Så spørgsmålet er, hvordan man sætter faget i centrum, uden at de svage elever løber skrigende væk. Hvordan skaber man den nødvendige ro og opmærksomhed, så fagets kerne og egen fascinerede helhed kan få tag i eleverne? Det fremragende materiale er et, der har et godt bud på det.

Et materiale skal være fagligt velfunderet. Det betyder, at dets oplysninger skal være i overensstemmelse med aktuel faglig viden, og at det kan give anledning til overblik og sammenhængende forståelse og til erkendelse af betydningen af overblik. Det betyder desuden, at de tekster eller andre uddrag af virkeligheden, materialet præsenterer, skal gengives uden uigennemskuelig forvrængning. Eleverne skal som en selvfølge kunne stole på, at oplysningerne er korrekte, at materialet virkelig besidder faglig autoritet.

Et materiale skal kræve og skærpe opmærksomhed, det skal fastholde interessen, engagere, levere næring til tanken og indlevelsen og tilbyde gode afsæt for en selvstændig beskæftigelse med faget. De største oplevelser og indsigter kræver en indsats. Også elever er indstillede på at yde noget, hvis der er udsigt til, at indsatsen kan bære frugt. Derfor er der ikke noget galt i, at materialerne får eleverne op på tærerne.

Materialer i undervisningen skal henvende sig direkte og klart til målgruppen. Fremstillingen skal være enkel og funktionel med anskuelige, sigende detaljer, men må meget gerne være varieret og indeholde uventede, overraskende formuleringer. Det kan være et fortrin, at formålene med materialet findes åbent

formuleret til eleverne, og det kan også være en støtte, hvis der med mellemrum i teksten findes resumeer over, hvad det forventes, at eleven (blandt andet) har lært af de foregående afsnit. Sådanne hjælpemidler behøver ikke at lukke af for elevernes iagttagelse og opfindsomhed. Materialet må gerne rumme differentieringsmuligheder, sådan at både lærer og elever har en gennemskuelig mulighed for at vælge stof, omfang og niveau.

Undervisningsmidler skal have relevans for skolens opgave, fagets mål, for eleverne og deres fremtid. Det er ikke nok, at et givet emne er populært i en periode. Hvis beskæftigelsen med det skal være en skoleopgave, så må den række ud over emnets eller genrens nyhedsværdi. Det er ikke tilfredsstillende, hvis opgavehæfter blot lægger op til tidsfordriv i form af ligegyldige detailspørgsmål eller fagligt helt irrelevante aktiviteter.

En god grafik kendetegner også det gode materiale. Det er en udnyttelse af skrifttyper, illustrationer og figurer, som forener god funktion og god æstetik. Et materiale, som benytter mange illustrationer og grafiske virkemidler, bør bære præg af at være skabt som en helhed, ikke som et manuskript med illustrationer, der er klistret på, hvor der tilfældigvis var plads.

Al vurdering beror på sammenligning, også vurdering af undervisningsmidler. Men hvordan kan man da sammenligne f.eks. en danskbog, en matematikbog og en historiebog? Det er som at vurdere, om et æble kan være grønnere, end himlen kan være blå i april. Det er meningsløst.

I stedet forsøger vi i prisudvalget at vurdere materialerne i forhold til deres bedste konkurrenter på feltet. Spørgsmålet er således, om forskellen mellem f.eks. en danskbog og dens konkurrenter er større end forskellen mellem f.eks. en matematikbog og dens nærmeste konkurrenter. Det bedste materiale er det, der hæver sig højest over feltet